

Nr. 33

16. nov. 1944.

UKEN SOM GIKK (9. - 15. nov.)

På vestfronten er den relative stillhet som længe har hersket på søravsnittet, brutt ved 3. amerikanske pansers offensiv. Etter voldsom artilleriforbereidelse og flyinnsats satte general Patton den 9. nov. inn 6 divisjoner med betydelige panserstyrker i et dobbelt-støt nord og sør for Metz, den gamle franske festningsby som tyskerne her holdt. I den nordlige sektor strekker angrepsfronten seg opp til Thionville; amerikanerne har her gått over Moselle på bred front; søndag ble det meldt at de hadde erobret fortet og byen Maizières (Königsanchem), som ligger ca. 10 km rett nord for Metz og er en nøkkelstilling i det tyske forsvarssystem i denne sektor, og den 15. nov. ble det meldt at Thionville befant seg på amerikanske hender. Angrepssissene her strekker seg etter å bøye av sørover i retning av hovedveien mellom Metz og Saarbrücken, som angripende amerikanske styrker i selve Metz-avsnittet har brennt flere km. av.

Dette, sammenholdt med den kjennsigende styrkene som angriper sør for Metz svinger nordover, tyder på at det er Pattons hensikt å gjennomføre en strategisk omfatning av den gamle festningsby. Kjøvona i knipetangen er ikke mer enn 15 km fra hverandre øst for Metz, og den åpning som gjenstår, ligger under artillerifild. Det er sannsynlig at tyskerne akter å holde Metz i det lengste. Pattons hensikt er kanskje å omgå byen og foreløpig la den ligge, men de fleste tegn tyder på at han akter å storme den; 6 av fortene i de ytre linjer er alt tatt og amerikanerne står nå bare 3 km fra byen.

Offensiven sør for Metz har som sitt viktigste resultat hittil hatt erobringen av trafikkutpunktet Château-Salins, ca. 30 km vest-nordvest for Nancy, og tyskerne faller tilbake mot Sarrébourg (natt vest for Nancy, natt sør for Saarbrücken). Også i Lunaville-avsnittet, sø. for Nancy, har amerikanerne hatt framgang.

Pattons mest nærliggende operative mål er å inneslutte Metz, som er en meget viktig tyske spennestilling, men sett i en videre sammenheng peker hans nordlige støt mot Saar, det særlige mot Strassburg og lavlandet mellomste Rhin. Hvor omfattende planene i øyeblikket er, kan vanskelig avgjøres. Man kan imidlertid bære plassen offensiven på søravsnittet i det rotte perspektiv ved å sammenholde den med forberedelsene til en vinteroffensiv på vestfrontens andre avsnitt, først og fremst ved Aachen og Mijmegen-Arnhem-avsnittet. Den amerikanske 1. arme under Hodges som opererer ved Aachen, er en av vestfrontens sterkeste, og alt tyder på at det i denne sektor finnersted en ganske massiv oppladning. Det samme er tilfelle i Nederland, hvor Montgomerys 21. armégruppe (1. canadiske armé under Grenier og 2. engelske under Dempsey) i det siste ved offensiven i Nord-Drenthe og Scheldeauningen også har skapt seg gunstige utgangspunkter for en ny offensiv. De står nå ved Meis fra s. Kortogenbosch til havet og skulle ha basisbredde nok til offensiver av større dimensjoner både nordover, i Mijmegen-Arnhem-retningen, og østover, via Helmond-avsnittet mot Maastricht og den tyske grense, hvor det første vellykkede støt ble sett inn 14. nov.

Meget taler for at de vestallierte nå med Antwerps havn i ryggen kan åpne en større offensiv over størstaparten av vestfronten, og at Pattons operasjoner i sør er det første ledd i dem. Og skal man gjette på hvor hovedstøtet kommer, tror ennå en gang nordflyen i forgrunnen. Fra Aachen til den sveitsiske grense kan tyskerne for størstaparten av frontens vedkomne støtte seg til et vanskelig forsvarbart fjell- og skogsterrang (Ardennene, Eifel-massivet, Vogasene, bak dem igjen Westerwald, Taunus, Schwarzwald), og selv om et støt inn i Ruhr-området ville kunne få alvorlige krigsøkonomiske følger for Tyskland, er selve tettbebyggelsen her en hindring for slike operasjoner; det har i denne krig vist seg at under en krigføring som ikke tar hensyn til materielle verdier, er byer i seg selv gode støttepunkter for forsvaret. Det så man f. eks. i Warszawa hvor partisan-

styrkene som hadde blitt seg fast i hus og kjellere formådde å holde stand i 9 uker mot de overlegne og langt bedre utrustede tyske tropper. Den del av vestfronten hvor det er muligheter for en virkelig bevegelig krigføring i stor skala, er og blir nordvestfronten. Et gjennombrudd fra Arnhem mot Gelderland og Overijssel ville åpne muligheter for omfattende operasjoner av panserstyrker og mekanisert infanteri på de vestfalske og hjemoveranske sletter. Det er heller ikke særsynlig at festningslinjene langs den nederlandske grense er så sterke som Vestvallen fra Moser og sørover. Et støt her vil også innebære en trussel om utflanking av ikke bare Ruhr (med overskjning av viktige transportveier), men av hele Rhin-forsvaret, og de allierte ville dessuten ha den fordel at de kunne støtte sin nordlige flanke på sjøen, den beste flanksikring de i den nåværende sjøstrategiske situasjon kan ha. Dette forhindre imidlertid ikke at den allierte offensiv når den kommer, vil sette inn en full styrke også annetsteds, f. eks. i Aachen-, Metz- og Belfort-avsnittet, først og fremst for å binde de reserver tyskerne i et slikt tilfelle så snart ville trenge på sin nordlige flanke. Man regner at tyskerne i vest har til rådighet ca. 600 000 menn, derav ca. 300 000 til bemanning av selve Vestvallen, 100 000 til forsvaret av Belfort-åpningen og 200 000 til forsvaret av Nederland og den tysk-nederlandske grense. Churchill har opplyst at det er satt inn bortimot 3 mill. allierte tropper i vest, og hvis man ser bort fra tapene i fallne og sårede og de styrker som trengs til etappetjeneste, administrasjon osv., kan det antagelig for offensive forstegender disponeres en styrke på 1 250 000 menn. Det er en tallmessig dobbelt overmakt som sikkert kvalitetsmessig er langt bedre enn de krigstrette og tildels sterkt blandede tyske styrker. De allierte har også et langt bedre materiell og kan støtte seg til flystyrker som er knusende overlegne. Det er derfor tydelig at når forsyningsystemet først er brakt i orden og et konstant press kan bringes til utførelse mot hele frontens lengde, vil det punkt uvogeriig melde seg da det blir slått hull på den tyske front fordi reservene av menneske og materiell på et eller annet avsnitt blir utilstrekkelige. Når dette punkt nås, vil i første rekke avhenge av hvor effektivt det allierte transportapparat kan arbeide og av værforholdene, som er avgjørende både for flyinnsatsen og for de motoriserte markstyrkers bevegelighet.

På østfrontens nordligste avsnitt er det lite nytt av interesse. Den tyske retrett mot Frankrike og Sahara fortsetter, men på Kirkenes-avsnittet er det ikke meldt om noe nytt. En norsk alliertådelagasje er reist fra Stockholm under ledelse av oberst A. D. Dahl. Den skal i likhet med styrkene som er underveis fra Storbritannia stå under general Steffens. Samarbeidet mellom den norske befolkning og de russiske myndigheter går knirkfritt, og det meldes en utstrakt russisk hjelpevirksomhet overfor den hardt rammede befolkning som de tyske ødeløggelser har berøvet både mat og husly. Den hensynsløse tyske tvangsevakuering fortsetter, og ødeløggelsene i Finnmark truer med å legge landdelen helt øde. Fortsetter tyskerne som de har begynt, blir det en nasjonal katastrofe. Henrikminister Trygve Lies besøk i Moskva er avsluttet, og han har utført sin store tilfredshet med resultatet av forhandlingene.

I Karlönd fortsetter den russiske offensiv med de innesluttede tyske styrker, men størst interesse kretser seg i disse strøk til meldingene ved ukeskiftet om russiske konsentrasjoner av troppstyrker, tannasje og sjøstridskrefter i de baltiske havner, noe som blir satt i samband med russiske planer om landgangsoperasjoner i stor stil på den tyske østersjøkyst. Individa har dette ført til en skjerpelse i forholdet mellom Sverige og Tyskland, idet Tyskland har erklært en vesentlig del av Østersjøen som militært operasjonsområde og truer med å senke alle fartøyer som beveger seg der. Grensen for området går fra den pommerke kyst til sørpissen av Øland, sønn en og østenom Gotland, vestover Ålandsøyene og videre parallelt med den

svenske kyst til territorialgränsen utanför Haparanda. Spänningen vil umåttiggjøre svensk sjöfart både på Finland og Russland, og svenskene har sendt en skarp protestnote til Berlin; tyskerne har avvist den. Hvor meget man skal legge i formodningen om russiske landgangsoperasjoner mot den østøst-russiske og pommerske kyst, er ikke godt å si. Tyske evakueringstiltak og befestningsarbeider i de truede strøk synes å tyde på at man i Berlin tar trusselen alvorlig, og den forbitrede tyske motstand i festsningslinjene ved østgränsen kan gjøre amfibieoperasjoner i fiendens rygg lokken de for russene. Den største vansk for en slik aksjon vil den tyske Öst-ersjöflåte representera. Tyskerne er jo praktisk talt jaget vekk fra alle andre farvann og kan konsentrere sine sjöstridskrefter her, antagelig 1-2 gamle slagskip, 2-3 tunge kryssere av "Kirov"-klassen, en ganske stor jagerflåte og tallrike ubåter. Styrkeforholdet er antagelig nokså jävnt, men det er neppe sannsynlig at den russiske flåte som like til i sommer har ligget innestengt i Leningrad-Kronstadt, har den övelse og komrutine som de tyske enheter. Dessuten mangler russerne erfaring og sannsynligvis spesialmateriale for landgangsoperasjoner i større målestokk. En faktor i deres favör er flyoverlegenheten og den tyske Östersjö-kysts mangel på permanente befestninger, men alt tatt i betraktning er store operasjoner av den art neppe sannsynlige.

I Ungarn hvor et fryktelig hästregn en tid sinket de russiske operasjoner, er offensiven gjenopptatt og har foreløpig brakt russerne en betydningsfull seier i slaget ved Ceglöd, s.ö. for Budapest. Öst angropene mot hovedstaden er gjenopptatt fra sør og öst med stor kraft, og i sør, i Baja-avsnittet har russerne og jugoslaterne gått over Donau på bred front og støter fram mot Pecs, vest for elven. - I Jugoslavia har Titostyrker befridd det viktige trafikknutepunkt Skoplje i Vardardalen.

I Italia er det igjen noe mer bevegelse på høyre flanke, hvor 6. armé nå står noen få km. fra Ravenna.

I det fjernøsten fortsætter den amerikanske framgang tross forbitret japansk motstand på Leyte, og japanerne har store tap til sjöss. I Nord-Burma har kinserne hatt nye framgang; de har rykket fram 100 km på 30 dager fra den indiske gräns og nærmer seg den gamle Burmaveien. I selve China går det imidlertid fortsatt dårlig. Japanerne har tatt den viktige basis Kwailin i Hunan, og truer med å stille Vest-China fra det indre ved sin keiser Tjangs Wuhan-Kanton-banen. Til dette kommer en politisk krise. Det er tydelig at forholdet mellom Chiang-Kai-Shek og de allierte ikke er godt. Da saken er blitt polemisk utnyttet i den amerikanske valgkamp, er det ennå ikke helt klart hvordan det faktiske forhold er, men det hevdes på engelsk og amerikansk hold at Chiang omgir seg med reaksjonäre, nesten fascistiske politikere og at han sparer på sine beste tropper i den näværende kritiske situasjon for å bruke dem i et senere indre oppgjör med de kinesiske kommunistar. At general Stilwell, amerikaneren som hadde kommandoen over de kinesiske styrker i Burma, nylig ble kalt hjem, er et utslag av spänningen. Han kom i konflikt med Chiang, og det ser ut som om Roosevelt for ikke å utfordre den sterke (og tildels ukritiske) kinesisk-vennlige opinion i Amerika like för valget, fjernet ham fra denne kommando. Dermed er imidlertid sikkert ikke det siste ord i saken sagt.

Frankrike er nå igjen blitt opptatt i stormaktens rekke ved at det er blitt representert i det såkalte Europa-utvalg, hvor engelske, russiske og amerikanske eksperter behandler Europas politiske spørsmål, bl.a. våpenstillstandsforholdene for Tyskland. Gjengenheten fulgte naturlig på erkjennelsen nylig av de franske gjeringer, og det er vel et ledd i bestrevelsene for å støtte dette regime i en kritisk og kaotisk overgangstid.

Tyskland. Det har vært stor oppmerksomhet at Hitler holder ikke ved minnefasten i anledning av den 9. nov. talte til det tyske folk. Det ble med at Hitler leste opp en proklamasjon som skulle skrive seg fra der Führer. Siden Hitler talte like etter attentatet i juli, har han overhodet ikke opptrådt offentlig, selv ikke ved en rikke høve hvor det ville vært meget nærliggende. Den siste proklamasjon bærer heller ikke stilistisk eller på annen måte hans personlige stempel, og man må spørre seg hvorfor han ikke kommer over de skiltene som brukes for å lese og i radio når han alltid

skulle ha hatt tid til å skrive eller diktere det lange manifest. At han er så opptatt med militære problemer i hovedkvarteret, er usannsynlig. Ryktene har derfor igjen livlig begynt å syse med hans person. Er han död? Har han brutt sammen? Er han Himmlers fange? Enkelte rykter vil vite at han har hatt et alvorlig nervesammenbrudd og ikke har talens fulle bruk. I alle tilfeller er det tydelig at det f. t. er Hitler (med Goebbels ved sin side) som har makten i Tyskland og som søker å befeste den bl.a. vis å vis Wehrmacht. Og det er ikke usannsynlig at Hitler i öyeblikket bær et symbol, at han - syk eller frisk, godvillig eller mot sin vilje, - er skjövät til side.

Tyskland går forövrig en fryktelig vinter imöte. Takket være de alliertes veldige frammarsj i år har dets forsyningsbasis skrumpet uhyggelig sammen. Matbodene i Ukraina, Hviterussland, Östpolen og Blakanlandene er gått tapt för årets höst kunne berges. Tysklands ernæringsbasis er nå omtrent som den var da krigen begynte, mens det i tillegg til sin egen befolkning har 12-15 mill. slavearbeidere og flere mill. krigsfanger å fø på. Den franske og belgiske stålindustri 13 mill. tonn årlig er ført bort. Likest praktisk talt hele Sveriges jernmallesport, med Nikopol forsvant 1/2 av mengden, og med Balkan ytterligere ca. 25% av krom (fra Tyrkia og Balkanlandene) er gått tapt. Resultatet av dette viser seg i synkende kvalitet for det tyske spesialstål. Av nikkel er 75% gått tapt med Finland, 10% med Hellas, av wolfram (fra Spania og Portugal) det hele. Av kobolt (Finland) 50%. Av kobber 40% fra Jugoslavia og ytterligere kvanta fra bl.a. Spania. Av asbest 50% fra Finland. Av gull 75% fra Romania og Ungarn. Av olje ca. 1/3 fra Romania og ytterligere ca. 10% fra Galitsja, Albania m.v., samtidig som den syntetiske industris kapasitet etter bombing er nedst til ca. halvparten. Av bauxitt (råstoffet til aluminium) 45% fra Sörf Frankrike og en betydelig del fra Jugoslavia og Ungarn. Slik kunne man fortsatte listen over praktisk talt alle krigsviktige varer.

Til dette kommer desorganiseringen av samfunnslivet p.g.a. bombing og bunnskrapingen av menneskerservener; administrasjonen svikter p.g.a. mangel på folk, industriproduksjon og transport blir lammet; de 15 mill. utbombade representerer et veldig problem för seg, og bombinga fortsetter i en tidligere uhört målestokk; byer etter by utslettet. Mot denne bakgrunn tegner seg de uoprettelige militäre underlag Tyskland har lidt i sommer, og presset mot dets gräns ökar ustanselig. Kan det holde det gående vinteren over?

Krigen i luften. De alliertes luftoperasjoner i denne uken har til dels vært hammet av været. Den store oljeoffensiven mot Tyskland har dog fortsatt og vi har også vært vidne til en opfattende taktisk innsats av store bombfly på Vestfronten, særlig i Metz-området. Ellers er det Churchills redogjörrelse om de nye tyske rakettbomber, V-2, og senkingen av Tirpitz som fanger hovedinteressen. Churchill uttalte i underhuset fredag bl.a.: I noen uker har tyskerne nå anvendt dette nye våpen, og flere projektiler har slått ned på vidt forskjellige steder i landet. Tapene og skadene har hittil ikke vært store. Noen offisiell meddelelse om angropene er ikke gitt för nå. Grunnen til denne taushet er at enhver meddelelse kunne gi fienden verdifulle opplysninger. Vi ble styrket i denne vår opfatning ved at tyskerne först for 7 dager siden envte våpenet i sitt kommunika. Men onsdag sendte den tyske øverstkommando ut en offisiell rapport foruten flere forvete skildringer av angropene mot Storbritannia. Jeg ønsker ikke å kommentere disse, men vil si at de gir et godt bilde av hva den tyske regjering vil få sitt folk til å tro og dens desperate behov for å oppmuntre folket. Rakettprojektilene inneholder etnært sammen mengde sprengstoff som de flygende bomber, men trenger dyper ned i jorden för de eksploserer. Dette medfører noe større skade i umiddelbar nærhet av nedslagskrateret, mens sprengvirkningen i områdene blir mindre. Projektilene flyr gjennom stratosfären i 100-110 km høyde og har større hastighet enn lyd. P.g.a. den store hastighet, er det ikke mulig å gi befolkningen noe forhåndsvarsel. Det er imidlertid ingen grunn til å overdrive faren. Annerledes opfatning og effekt har hittil ikke vært betydelig. Noen om-

fler er blitt avfyrt fra Walcheren som nå er på våre hender. Andre om-  
 er, fra hvilke projektilene kan sendes mot oss, vil uten tvil i sin tid  
 i erobret av våre tropper. Vi kan dog ikke på at fienden ikke blir i-  
 stand til å øke våpnets rekkevidde. Anvendelsen av dette våpen er ennå et  
 forsøk fra fienden på å angripe vår civilbefolknings moral i det forfeng-  
 lige håp at han på denn måten skal kunne klare å avverge det nederlag han  
 går imøte på slagmarken. - Forøvrig er det meddelt om V-2 at den har en  
 totalvekt på 15-16 tonn, at sprengladningen er 1 tonn og at aksjonsradien  
 ligger mellom 250 og 400 km. Denne siste utgave av tyskernes hjemmelige vå-  
 pen er om mulig ennå mindre treffsikker enn de flygende bomber. De fryk-  
 telige skildringer som Berlin har sendt ut om våpnets skadevirkning må karrik-  
 teriseres som "fæde in Germany". Hverken skadene eller antallet av ofre  
 kan sammenliknes med hva bombingene eller de flygende bomber har forårsaket.  
 Det britiske flyministerium har oppgitt tallet av ofre som følge av angrep  
 fra luften i okt. til 172 drept og 418 sårede. Disse tall viser at innsat-  
 sen av V-2 fallfall i dette tidsrum, har vært relativt resultatløs. Sammen-  
 likner man dette med de alliertes bombevekt på 100.000 tonn over Tyskland  
 i okt. (og vel og merke ikke på-m-fa-bomber men nøyaktig og vitenskapelig  
 innsiktete bomber mot bestemt krigsviktig mål, under angrep hvor det  
 kastes opp til 4000 tonn bomber på 20 minutter mot et bestemt mål) blir  
 tomheten i nazistenes propaganda ennå mer åpenfallende.

De glimrende planlagte og fløtt utførte angrep i forrige uke mot Gestap-  
 os hovedkvarter i Ansbach, og i denne uken mot slagskipet Tirpitz, demon-  
 strerer også det allierte flyvåpens versatilitet og overlegne ledelse. Søn-  
 dag morgen kl. 9,30 angrep 29 Lancasters Tirpitz utenfor Tromsø. Været var  
 klart og angrepet kom så plutselig på tyskerne at de ikke fikk tid til å  
 legge ut røketter. Etter noen få minutter hadde de engelske fly oppnådd  
 tre fulltreffere med de nye panserbrytende 12.000 pounds bomber og etter  
 15 minutter ta 45.000 tons kolossen med kjølen i været. Ett britisk fly  
 gikk tapt. Senkningen av Tirpitz får stor betydning for de allierte flåte-  
 stridskrefters framtidige disposisjoner i Nord-Atlantern. Det maktige slag-  
 skip, om enn skadet, lå som en flytende festning i Nord-Norge og var en al-  
 vorlig hindring som måtte tas med i beregning under eventuelle landgangsop-  
 erasjoner. Dessuten bandt Tirpitz stadig store enheter av den britiske ma-  
 rine under konvoitjenesten på Russland og hemmet russernes bevegelsesfri-  
 het m.h.t. amfibiooperasjoner på Ishavskysten. Den direkte følge av Tir-  
 pitz senkning er at britiske slagskip nå kan frigjøres for andre farvann.  
 Flyministeriet offentliggjorde etter angrepet det inntil nå hemmeligholdte  
 navn på oppfinneren av de nye 12.000 pounds bomber. Det er den kjente engel-  
 ske vitenskapsmann, B. M. Wallace, ansatt hos Vickers-Armstrong.

Ukens viktigste flyangrep: Nov. 9. 1300 tunge am. b. + 500 j. bomber taktis-  
 ke mål ved Metz, ingen tysk jagermotstand. Tunge br. b. med j. eskorte an-  
 griper oljemål i Ruhr, 2 fly savnes. Nov. 10. 800 tunge am. b. + 500 j. an-  
 griper militære mål i Köln- og Frankfurtområdene, ingen tysk j. motstand.  
 150 godsvogner, 30 lok. og 100 hiler ødelagt av de am. j. 5 tyske fly øde-  
 lagt på bakken, 27 b. + 7 j. savnes. Nov. 11. 450 tunge am. b. + 370 j.  
 bomber synt, oljelanlegg i Gelsenkirchen og jernbanemål i Koblenz, Lancas-  
 ters angriper synt, oljelanlegg i Kastrup-Rauchell i Ruhr. Stor innsats av  
 all. j.b. over hele vestfronten. Fra Italia angriper tunge am. b. flyplas-  
 ser og jernbaner i Sør-Tyskland, Østerrike og Ungarn. Am. fly fra hangar-  
 skip senker 3 av 4 troppetransportskip og 7 av 15 destroyere i Jap. kom-  
 med forsterkninger til Leyte. Store styrker Superfortresses bomber Umura,  
 Shanghai og Hanking, 1 mask. tapt. Nov. 12. Store R.F styrker angriper om  
 natten synt, oljelanlegg i Harburg i Dortmund, minautlegging bl.a. Oslo-  
 fjorden, 7 mask. savnes etter nattens operasjoner. 29 Lancasters senker  
 Tirpitz ved Tromsø. Fra Italia bomber tunge am. b. München, Salzburg og  
 Linz. Am. fly fra hangarskip senker ny jap. kølvat på 4 transportskip og  
 6 destroyere underveis til Leyte. Nov. 13. Fly fra kystkommandoen setter  
 brann to mindre skip og skader andre utenfor Norskekysten. Nov. 14. 3r.  
 fly angriper mål i ytre Trondheimsfjord. Under nytt angrep på Manilla's  
 havn senker am. fly 2 jap. destroyere og 11 forsynings- og tankskip.

## Glimt fra Nord-Norge.

I Aftenposten for 10. november berettes det fra Finland: "Sammen med  
 korpene (de finske) drar sivilbefolkningen sørover. Selv det minste hus  
 i området Rovaniemi- Ivalo er ødelagt". Hvem har ødelagt "selv de minste  
 hus"? Finnene kan det ikke være. "Bolsjeviker" har det ikke vært i  
 disse trakter. Kampene har ikke artet seg slik i disse områder at husene  
 kan ha gått ned under kamphandlinger. De må det jo være tyskerne som har  
 gjort det under retretten. Bare man bruker sin forstand en smule, kan man  
 altså få noe ut av naziavisene idag. I svenske aviser har det vært gjen-  
 gitt fotografier fra grensestrøkene mellom Sverige og Finland, hvor brøn-  
 dene lyser i natten som "perler på en snor". Det er finske gårder som  
 brønner. Tyskerne tønner fyr på "selv det minste hus" også her etterhvert  
 som de trekker seg tilbake.

Det er ikke vanskelig å trekke parallellen for Nord-Norge. Også her er  
 tyskernes retrett i full gang. Også herfra har Aftenposten for 10. novem-  
 ber en melding: "Sprængningene og ødelagelse av krigsviktige anlegg som  
 kan være til hjelp for fienden, er allerede i full gang i Hammerfest".  
 Krigsviktige anlegg, hva er det? Havna først og fremst selvfølgelig, kai-  
 er, lagerhus osv. Vekk med havna. Men bebyggelsen ellers da? Jo visst  
 kan "den være til hjelp for russiske tropper", da kan jo bo i husene. Alt-  
 så vekk med mest mulig av bebyggelsen, sålang en kan rekke. Hammerfest  
 jevnes med Jordan. Men kjønner til at det siste tyskerne sprengte i Vadsø  
 var fylkesmannsholigen og kirken. "Krigsviktige anlegg", vekk med dem.  
 Tyskerne forbereder nå sprengning av havna i Tromsø. Tyskerne er igang  
 med å ødelegge hele Finnmarken.

Vi har hørt at våre landsmenn der oppe rømmer for de "bolsjeviktiske  
 horder". Det heter i et privatbrev fra Tromsø, kommet hit utenom sensuren:  
 "Rop det ut til alle at det ikke er russerne vi flykter for og er redde for,  
 men tyskerne." - Nord-Norge evakuerer. Noen av fri vilje; de som ikke  
 vil, blir tvunget til det. Mange mennesker må bort. Finnmarkens befolk-  
 ning kan ikke leve i det månelandskap tyskerne åpenbart akter å legge bak  
 seg etterhvert som de retterer. Om de makter den totale ødelagelse av-  
 henger av krigsutviklingen. Men faren er der. Mange undgår "evakuerings-  
 myndighetenes" - Jonas Lies og Lippesteds - lange armer. De vet de går  
 tunge tider imøte. Men de er villige til å trosse dem for de får til gjen-  
 gjeld friheten tilbake. Enhver nordmann vet hva den er verd idag. De av  
 våre landsmenn som frister en kummerlig tilværelse i gruvagangene i Kirke-  
 nes har tapt meget, men de har vunnet mer. Det norske flagg, hoist av  
 nordmenn, vafer over Kirkenes.

Vi leser i Aftenposten for 10. november: "Flyktingene nordfra viser  
 stort sett en utrolig god holdning, og et humør som ikke er til å fatte, når  
 en tar i betraktning at alle sammen reiser fra hus og heim i bevisstheden  
 om at de aldri vil få se den heimen igjen mere". Ja, ut fra nazistiske  
 tankemgang og nazistiske løgner er det ufattelig: Befolkningen rømmer for  
 bolsjevikerne, som regjeringen i London med kongen i spissen har solgt lan-  
 det til. At tyskerne nå drives ut av Nord-Norge for godt er alle klar over.  
 Hvorledes kan våre landsmenn der nord under disse forhold vise godt humør?

Fordi de aldri har trodd på nazistiske løgner. Fordi de vet at befri-  
 elsen av Norge er begynt og at Nord-Norge snart er kvitt det tyske åket.  
 Det er sannsynligvis riktig at de aldri får se den gamle heimen sin igjen,  
 og de er klar over det. "Den brante jords politikk" vil ramme også deres  
 heim. Men de vet at om ikke allfor lange kan de vende tilbake til den  
 flekken av Norges jord som er deres og bygge en ny heim i et fritt Norge.

Førrige onsdag inntreff det en voldsom eksplosjon i Oslo Sveitsedrift.  
 Ratt til mandag skjedde en voldsom eksplosjon i Birger Engells motorsykkeli-  
 verksted i Thoresgate. Mange motorsykler gikk ned, og bensin og olje som  
 tyskerne hadde lagret på verkstedområdet. Samme aften inntreff en eksplosjon  
 i Grovsmedlaugets Fjærseie i Østerdalsgaten. Igår, onsdag, smalt det på  
 Frefns anlegg. Kärnere ankeltheter savnes foreløpig.

## Tsjekkerne venter befrielsen.

(En av våre korrespondenter har intervjuet en tsjekkisk om aktuelle tsjekkiske problemer).

- Endelig nærmer befrielsens time seg også for oss, sier han. Lengre enn noe annet land, bortsett fra Østerrike, har vårt land vært under tysk herredømme. Men nå står de russiske arméene på slovakisk område, og befolkningen har forlenget reist seg mot undertrykkerne.

- Deltar ikke slovakiske styrker også i den røde armé?

- Ja, det er riktig. Og det er en særlig tilfredsstillende sak for oss å vite at tsjekkosllovakiske avdelinger kjemper side om side med våre russiske allierte i frihetskampen.

- Hvordan ser dere tsjekkere på den russiske innmarsjen i landet?

- Det er en selvsagt ting at den røde armé får en onestående goodwill ved at den kommer som befrier fra den tyske undertrykkelsen. Gjennom den avtale som vår regjering i London har undertegnet med Sovjetunionen, er vi også sikret full suverenitet og integritet så snart landet er befrikket.

Denne avtalen svarer helt ut til de avtalene som er inngått mellom Norge, Holland og Belgia og de allierte stormaktene. Men tsjekkernes pro-russiske sympatier stikker atskillig dypere. Vi ser hen til Russland som det naturlige land å samarbeide med etter krigen. Både fordi vi som slaver føler oss beslektet med russerne, og fordi vi innser at Sovjetunionen best kan sikre freden og sikkerheten i Mellom-Europa. Det er ikke en holdning som er diktet av kryperi, enn si frykt for en stor og mektig nabo. Det er som sagt en helt naturlig innstilling for oss, som gjør seg gjellende uten hensyn til partigrænser. En må også huske på at Russland stod utenfor Den annen verdenskrig, og derfor var den eneste europeiske stormakten, som ikke sviktet oss den gangen.

- Hvordan er forholdet til de øvrige allierte stormakter?

- Vår regjering i London samarbeider utmerket med de engelske myndigheter. Men ettersom ville det være uriktig å si at England og Frankrike har noen stor posisjon hos det tsjekkiske folk. Vi gleder oss selvsagt over de engelske seftrene, men seftrene fra München er ikke lagt ennå. Og den lille ententes tid da hele vår politikk og kultur var franskorientert, kommer nok ikke tilbake. Sympatien er atskillig større for Amerika, men dette land ligger oss i grunnen fjernt.

- President Beres' stilling.

- Han er som Churchill, de Gaulle og deres egen kong Haakon den annen, kjente leder av frihetskampen, og står forsvidt over partiene. Om han også vil bli den politiske leder etter krigen, er en annen sak.

- Kan De fortelle litt om forholdene hjemme under okkupasjonen?

- Tyskernes politikk har gått ut på å gjøre Tsjekkoslovakia til et viktig ledd i sin krigsproduksjon. Særlig gjelder dette det såkalte protekteratet Böhmen og Mähren, som alt før krigen var sterkt industrialisert. For å holde produksjonen oppe var tyskerne interessert i at det hersket ro og orden. Det ble derfor ikke plassert store militærgarnisoner i landet, noe som lett kunne irritere befolkningen. Tyskerne valgte å holde folket under kontroll med et tålløst sivilt politi. Gestapo har helt fra først av vært meget sterkt hos oss. - Hærsystemet kom helt under tysk kontroll. Landbruksproduktene ble hensynsløst eksportert til Tyskland, og nasjonene nærmest til sultgrensen. Alle våre viktigere industrier fikk tyske kommissærer. Ja, i Skoda-verkene, Europas største rustningsfabrikk, ble tyske kontrollører plassert i hver eneste avdeling for å forhindre sabotasje. De arbeidere som ikke kunne beskjeftiges innenlands, ble tvunget til Tyskland. Over 600.000 slaver før øyeblikket i den tyske krigsindustrien.

- Har tyskerne gjort noe forsøk på å nazifisere tsjekkerne?

- I grunnen ikke. Vi var nok tiltant rollen som et upolitisk arbeidende slavefolk i Hitlers Europa. Dessuten var de så godt kjent med vår tyske innstilling at de vel skjønnet det var håpløst.

- Tyskerne fant altså ingen fantakolonne hos dere.

- Bortsett fra sudetyskerne og sine øvrige "folketskyld", ytterst få. Hacha og hans vesle regjering kan nærmest sammenliknes med Petains re-

gime, ikke med Laval og hans forrædere. Selv det gamle tsjekkiske nazistpartiet er blitt oppløst sammen med de andre partiene. Tsjekkerne støtte ikke på det angang. En av våre få virkelige quislinger er Reichs undervisningsminister, tidligere generalstabsoffiser, oberst Hronec. - Men selvsagt har de forskjellige yrkesgrupper vist en høyst forskjellig holdning. Stort sett har de intellektuelle og arbeidere vært de ledende i motstandens bøndene og forretningsstanden iallfall delvis, har vært svakere.

- Hvordan er det med dem vi i Norge kaller "tyskertøser"?

- Det er intet problem hos oss. Bare et forsvinnende antall av våre kvinner har hatt omgang med tyskerne. Kvinnene er like meget som sine menn klare over hva vi skylder tyskerne og hva kampen gjelder. Og hos det lille fåtall som lar kjønnet løpe av med seg, er frykten for straff så sterk at de ikke våger å bryte frant.

- Hvordan har hjemmefrontens kamp artet seg?

- Så lange frontene lå hundrevis av mil borte, måtte vi nøye oss med mer forsiktig sabotasje og forberedelse av den aktive motstand. En slagkraftig fri presse ble bygd opp og har fungert hele tiden.

- Er radionapparatene inndratt også hos dere?

- Ikke direkte inndratt, men kortbølgetyting er forbudt. På de gamle apparatene måtte kortbølgen kobles ut. Og uten kortbølge kunne, ihvertfall inntil ganske nylig, bare tyskkontrollerte stasjoner nåes. Men det er jo meter å ordne den saken på.

- Etterhvert er vel den tyske terroren øket?

- Ja, ettersom krigen er rykket nærmere, er terroren skjarpet og hjemmefronten har tatt kraftigere midler i bruk i motstanden. Enken si at det har forekommet 3 store terrorperioder under okkupasjonen.

- Den første var vel aksjonen mot universitetene.

- Ja, det var den 17. nov. 1939. Aksjonen var tydeligvis godt forberedt da den ble fremprovosert av de tyske studenter ved det gamle tyske universitet i Praha. Det kom til sammenstøt med tsjekkiske studenter, og om natten slå tyskerne til. SS-folk trillet byen etter studenter og elver av øverste gymnasieklasser. Over 8000 fikk de tak i, 2000 ble ført til en festning utenfor byen. Her ble hver 10. student, mannlige som kvinnelige, plukket ut og skutt på stedet. Resten ble sendt til konsentrasjonsleire i Tyskland hvor mange fremdeles sitter. Alle universiteter og høyskoler har siden vært stengt. Inne professorer og lærere er henrettet eller løst i tyske fengsler. Det droier seg utvilsomt om en planmessig utryddelse av den tsjekkiske intelligens.

- Den annen store terrorbølge kom i 1941. En rekke tsjekkiske offiserer og statstjenestemenn ble skutt, deriblant daværende statsminister i Hacha-regjeringen, Elias. Tyskerne oppga som grunn at de hadde avslørt en stor-

stilt sabotasje av leveransene av landbruksprodukter til Tyskland. - Etter attentatet mot Heydrich året etter, nådde tyskernes terror sin hittil største høyde. På mindre enn 7 uker ble over 20.000 tsjekkere myrdet.

- Deres syn på Tsjekkoslovakia etter krigen.

- Vi regner med å få tilbake grensene fra før München. Det er et minstekrav at vi får igjen det Tyskland, Polen og Ungarn har tatt. Men de sudetyskere som ikke lojalt vil samarbeide med oss innenfor en tsjekkosllovakisk stat, må finne seg i å bli flyttet til Tyskland. Vi kan ikke risikere en ny Hanlein-bevegelse.

- Hva med slovakene?

- Det var selvsagt en skuffelse for oss tsjekkere at Slovakia brøt ut allierte seg med Hitler. Men den senere tid har vist at det har vært et quislingdiktatur uten folkets støtte. Tisregimet har sikkert ikke hatt mer enn 5% av slovakene bak seg. Røisingen som nå er igjen henbevist det. Så ten halv landet var i partisanenes hender etter få dager. Men selv Tisregjeringens krigsminister etterlyses som leder av røisingen, kan det ikke være rart med våpenryksket. Hvis derfor slovakene ber om å få samarbeide med oss etter krigen, så er vi villige til det. Men vi vil ikke selv ta initiativet.

- Tror De på en konfederasjon etter krigen?

- Det er klart at grensetvistene og tollens i Mellom-Europa for krig

var uheldige. Men jeg tror at landene i denne del av Europa kan bli virkelig folkelige demokratier, og de vil mange av de gamle problemene falle bort. Da vil det ikke spille en så avgjørende rolle for en mann om han hører hjemme i Ungarn eller Jugoslavia f. eks. En Tjedemsjon skulle da ikke være nødvendig.

- Og til slutt: problemet Tyskland.

- Det er ikke mer enn menneskelig at vi tsjekkere som har lidt så meget, er fylt av forbitrelse og hat mot tyskerne. Jeg skulle tro at vi stort sett er tilhengere av hårdere metoder mot dem enn dere nordmenn er.

- 0 -

Hjemmefronten må gjøre rogning med omfattende aksjoner fra fiendens side i den kommende tid, aksjoner som f. eks. mobilisering av nye årsklasser, gis selvtung i stor stil og tvangsorganisering av Norges Næringsssamband. Store deler av vårt folk vil direkte bli berørt av slike overgrep. For grove overgrep fra fiendens side vil kunne utløse den folkestrøik, som Hjemmefrontledelsen har behandlet i sitt opprop nylig. Uten at situasjonen blir så tilspisset kan det tenkes at det vil være ønskelig med fellesopptreden fra enkelte gruppers side. En kan f. eks. tenke på den kommende konflikt i anledning kontingentinnbetalingen til Norges Næringsssamband. Parolen om å nekte å betale kontingenten vil sikkert bli fulgt, fordi vedkommende yrkesgrupper vil forstå betydningen av dette. Men det er ikke sikkert at seiren er fullt ut vunnet og at alle har gjort det de har kunnet i og med at N.S. ingen penger får. Nazistene kan skaffe seg de midler de sårt trenger, ved å tillegge båter eller konfiskere formuer. (De kan presse enkelte folk eller grupper særlig hardt, fengsle dem.) Man må derfor prøve å hindre også dette, og det kan vel bli aktuelt med en fellesopptreden i en eller annen form til fordel for de yrkeskammerater, som nazistene kaster seg over p.a. den manglende betaling. Selvsagt kan ingen større motaksjon settes i verk uten samband med Hjemmefrontens Ledelse, som har den beste krigsøkonomiske oversikt, men den enkelte hjemmefrontkjemper må ikke bare avvise ethvert angrep mot seg selv, men også kunne seg til å betrakte situasjonen i den størst mulige sammenheng. Kan jeg ved min opptreden hindre overgrep mot en dre? Hvorledes skal jeg oppføre meg i den og den situasjon fornt Norges tap som helhet skal bli minst mulig? Hvis man straks, ubetinget og med alle midler er rede til å støtte opp om andre, vil det bety en kolossal styrkelse av hjemmefronten. Nazistene vil da ikke kunne slå brosjer i den ved å behandle de forskjellige grupper og mennesker forskjellig. I mange tilfeller må du betrakte overgrep mot andre som direkte overgrep mot deg!

- 0 -

Alle hollandske menn mellom 16 og 60 år holder seg hjemme eller er gått i dekning fordi de er innkalt av tyskerne til å grave skyttergraver og utføre andre befestningsarbeider i Øst-Holland. Tyskkontrollerte aviser meddeleler at Gestapo vil arrestere alle menn mellom 16 og 60 år, som de ser tilsynelatende sysselløse på gatene. Disse blir sendt til en leir i Amersfoort og derfra til befestningsarbeider i Øst-Holland eller til fabrikker i Tyskland. Dette har medført at ikke en eneste mann i denne alderen blir sett på gatene, at alle fabrikker står og står og alle sivile transportmidler er stoppet.

Jernbanefolkene gikk til streik kort etter invasjonen, og streiken vedvarer framdeles etter ordre fra det allierte hovedkvarter. Hverken tyske løfter eller trusler har klart å få jernbanefolkene i arbeid igjen, og tyskerne har måttet importere funksjonærer fra Tyskland for å få fram sine livsviktige transporter. 30.000 av de hollandske jernbanefolkene er gått i dekning med sine familier. Videre er familiene tett som gisler, og deres eiendeler ødelagt.

- 0 -

Ifølge meldinger fra Bern har motstandsbevegelsen i Østerrike i de siste 6 år samlet seg i en god organisasjon. For okkupasjonen bestod det sosialistiske schutzforbund av 450.000 medlemmer og de halvilitære organisasjoner hadde 50.000. Alle disse "gikk under jorden" etter Dolfuss' sosialistutrensning for 10 år siden. Denne underjordiske bevegelse har fått til sig fra tyske desertører og beregnes for tiden til ca. 1/2 million menn, som driver stadig sabotasje mot kommunikasjonslinjer til sydøstfronten.

## Norges og skipsfartens framtid.

Fra norsk hold i Sverige har vi mottatt denne artikkelen:

"Norges økonomiske og søstale utvikling har vært intimt knyttet til skipsfartens villkår og vekst. Forfallsperiodene i vår historie har også vært forfallstider for vår skipsfart, og studerer vi velstandskurvene vil vi finne at de følger en stigende konjunkturkurve for skipsfarten vår. Det har vært alminnelig erkjent at den relativt høye levestandarden vi hadde før 9. april 1940 i vesentlig grad skyldtes vår skipsfartsnærings inntekter.

Det er derfor ingen overdrivelse å si at våre utsikter etter krigen vil være avhengige av i hvilken grad det blir mulig å gjenreise den norske skipsfarten, og hvilke muligheter den får i den nye økonomiske erchingen.

I det tyske stormra var vi tiltenkt en beskeden plass. Offisiøse tyske uttalelser etter besettelsen i 1940 gikk ut på at Norges skipsfart, slik som den ble drevet før krigen, var en unaturlig næring for Norge. Den måtte innskrenkes til det behov som var passende for et så lite land. Vår naturlige plass var Nordsjøen og i noen grad Østersjøen, og vi skulle derfor bare drive med småbåter. Den oversjøiske linjefart og linjebåtene på 8 - 10 000 tonn var det selvfølgelig område for herrefolket. Det var også et alminnelig omkvad at Norge hadde en levestandard som ikke sto i forhold til våre forutsetninger. Den måtte ned.

Det norske folket, utefronten og hjemmefronten, har ikke villet akseptere disse villkår. Vi har ikke følt oss særlig skremt av det tyske perspektivet heller. Og idag ser vi skipsfartsproblemet trygt under den gamle synsvinkelen: Norges naturlige plass som en av de ledende sjøfartsnasjoner. Det er heller ingen av de allierte nasjoner som har vist tegn til å ville betvile enn si forholde oss vår odelsrett til sjøen. Tvertimot er det en av de stadig gjentatte uttalelser når etterkrigsskipsfartens problemer er på tale at Norge må få igjen sin skipsfart. Det innrømmes både at dette er en livsbetingelse for Norges økonomi og at de allierte har en forpliktelse til å hjelpe til med gjenreisningen av den norske skipsfart etter den innsats norske skip og norske sjøfolk og redere har gjort for den felles sak og de ofre Norge har båret ved tap av flere tusen sjøfolk og omkring halvparten av flåten. Likevel er ikke vår flåtes gjenreisning en så liketil sak. Det reiser seg store og vanskelige problemer.

Det er to faktorer som har vært virksomme under denne krigen og bidradd til en fullstendig omveltning av verdensflåten struktur og fordeling på landene, det er de tyske senkningene og den amerikanske skipsbygningen. Gjennom tyske ubåters og flys operasjoner har England, Norge og Nederland fått sine flåter redusert til omkring det halve, mens Amerika, som før krigen bygget knapt et par hundre tusen tonn pr. år, har utviklet en skipsbygningkapasitet på over en million tonn pr. måned. Derved er ikke bare tonnasjetapet erstattet, men fordi de allierte har satt ubåtene ut av spillet og brakt senkningene ned mot 0, har det kunnet skje en netto økning av verdensflåten. Men denne tonnasjen er amerikansk eiendom. Mens de nevnte nasjoner står igjen med sin formåskade tonnasje, har USA fått en handelsflåte større enn noen nasjon noen gang har hatt. Englands handelsflåte regnes å ville være redusert fra 28% av verdens-tonnasjen til omkring 15% når krigen er slutt, Amerikas å ville være øket fra 16 til mellom 50 og 60% av en verdensflåte som samtidig menes å bli ca. 10 millioner tonn større enn i 1939. Norges andel av verdensflåten var før krigen omkring 7%. Nå er den altså mellom 3 og 4%.

Amerika har slik for en stor del nøkkelen til ordningen av den framtidige skipsfart i sin hånd. Meget vil avhenge av hvilket standpunkt dette landet tar til skipsfartsproblemet både for sin egen del og for skipsfartens internasjonale stilling. Vil Amerika benytte anledningen til å strepe mot et skipsfartshegemoni og beholde sin store flåte, eller vil det sette seg som mål å etablere noenlunde status quo fra før krigen? Vil landet i så fall overlate sin overskuddstonnasje til England, Norge og Nederland i første rekke? Og vil disse land være villige til å overta amerikanske skip?

Storparten av de nybyggete skip er standardskip, såkalte Libertyskip, med en fart av omkring 10 mil. De regnes for å være mindre konkurransedyk-

tige etter krigen; men det er dem som mener at de vil være meget anvendelige, og antakelig vil en sjøfartsmakt som Storbritannia kunne gjøre bruk av dem med hell. Det er ved de amerikanske verksteder også bygget et par hundre store tankskip og omkring 500 såkalte G. sk. og Victoryskip, båter med bedre utstyr og relativt bra fart. Man går imidlertid ut fra at Amerika vil beholde disse båter selv. Utlandet skulle altså få anledning til å bygge de mindre konkurranseedyktige Libertyskipene.

Det foreligger en del uttalelser fra amerikanske og andre lands sjøfartspolitikk om hva Amerika vil eller bør gjøre. Det er dem som frykter for en amerikansk skipsfartsmperialisme. (Også etter forrige krig lærte vi noe ter i den retning. Det er dog neppe noen grunn til å tro at Amerika sikker mot noe mål som gjør landet til eier av halvparten av verdens handelsflåte eller mer. For åpenbart vil dette stride mot Amerikas interesse av å få gjennomført verdenshandelen. Fra ledende amerikansk hold er det erklært at landet må følge en politikk som gir muligheter for en friest mulig og dermed størst mulig verdenshandel, og at dette ikke kan forenes med en skipsfartspolitikk som foretrekker de gamle skipsfartsnasjonene som England, Nederland og Norge. Amerika trenger ikke sjøfartsinntekter til å finansiere sine utenlandske betalinger, dette problem er overskuddet i betalingsbalansen, ikke underskuddet. Mange derimot ble skadet for krigen ca. 1/3 av sine utenlandske betalinger med fraktkontakter. England 10 og Nederland 8. Det er derfor nødvendig, hevdes det, at disse land får sin sjans, og det har vært antydning at det skulle skje ved å overlate disse Libertyskip til lav pris.

Under forrige krig innøviste USA en størstillet skipsbygging. Da fra den kom sett landet med en svær flåte av de såkalte Shipping line-er båter. De var av en forholdsvis langt dårligere kvalitet enn Libertybåtene, med forskjellige var også treskip. De nåtatt opp eller rustet i opplagsøyene. Amerika forsøkte dog etter forrige krig å bygge opp en stor, statsdrevet handelsflåte. Det ble et kostbart eksperiment, som skattekortene måtte gjøre millioner på. Fra 1937 kom landets skipsfartspolitikk inn i en nasjonale former under ledelse av Maritime Commission, hvis formann er den berømte admiral Land. Politikkene tok sikte på å opparbeide en linjefart som privat drift, men med statens støtte hvis det fantes nødvendig. Det ble utbetalt ca. 12 millioner dollar årlig i subsidier.

Det siteres adskillige uttalelser av Land om fremtidspolitikken. Det er tilføyelige til å bygge mest på en vring forleden, hvoretter Amerika innen kort tid vil tilstøpe et handels- eller sjøfartsmonopol. "Vi har, sa admiral Land, "full forståelse av de andre sjøfartsnasjoners rettigheter og ønsker ikke å føre en politikk som skader dem". Men opplyste allers at Amerikas skipsfart etter krigen ville bli betjent av 400 nye skip av G. typen, som har belegg som verdens beste lasteskip, 80 Victoryskip og omlag 370 tankskip, noe som skulle gi en flåte på omkring 11,5 millioner tonn br., det vil si den tonnasje som Amerika gikk inn i krigen med.

Det er tilten grunn til å tro at USA etter sine nærliggende erfaringer vil forsøke å overvinne nasjonene sin skipsfart. Landet mangler forutsættninger for det. Amerikanerne er ikke "skipsfartsmotred" og har liten interesse for å drive skipsfart, fremfor alt for å gå til sjøs som sjøfolk. Det er mer fristende arbeid i land. Amerika har riktignok stalle sjøfartsmotredsjoner; men de tilhører stort sett historien.

Det blir derfor sikkert sjanser for oss andre hevdets fraktkonferansens sjøfart ligger i bladet. Fra engelsk side er det uttalt at England må bygge opp en flåte på omkring 20 millioner tonn. Det er forberedt et 10-års program, som bl.a. omfatter bygningen av 2 nye kjernebatter for amerikanske fartar, men ellers tar sikte på hurtigværende kvalitets- og spesialskip for England som for Amerika er skipsfartspoliet også et militært aspekt. Man har erfart hva transkontinentaliteten betyr i denne krigen. Man har imidlertid også erfart at en flåte lar seg bygge relativt raskt. Det skulle derfor ikke være nødvendig å ligge med noen vesentlig "strategisk reserve" av skip. For England vil dog gjennomslaget av flåten ha stor betydning etter tapet av utenlandske investeringer og vanskene ved å dekke det store underskudd i handelsbalansen som landet på regne med. Det er også tas hun

syn til skipsbyggingindustrien, som spiller en stor rolle. England på også tenke på sine tanker og på å investere. Man får derfor håpe på en skiffsfartskonferanse, som kan endre grunnlaget ut fra den felles interesse i å gjennomføre en lønnsom og tilstrekkelig skipsfart. Norge har krav på å bli tatt hensyn til. Ansvarende amerikanske og engelske politikere har også uttalt at Norges handelsflåte må gjennomføres.

Vår handelsflåte besto før krigen av ca. 1,2 mill. tonn d.v. En regner med at ca. 4 mill. tonn vil være tapp. Vår skipsfart var som kjent bygget opp på linjefart og oppover transport (ikke først og fremst transport, som f. eks. den gamle). Vi lærte ikke bare å holde vår stilling som sjøfartsmakt nesten blant stormaktene, men også å gjøre oppringing tallet våre nederlandske vakkert og initiativ. Vi hadde den største tankflåten etter US og England. Vi hadde si som tid ledelsen innen fraktfarten og hadde gjort nye fremskritt ved bygningen av høyere og mer særlig hurtigværende båter, vi hadde en god posisjon i linjefarten og var ikke redd for å gå nye veier. Det gav gode resultater alt i alt. Men det var bare mulig gjennom opprettelsen av havens frihet i allfall som prinsipp og ved ytelse av kvalitetservice fra norsk side i konkurranse med andre land. Konkurransen var betinget av kvalitet i menneske og materiell. Våre utsikter etter krigen vil også være betinget av disse faktorer. Kvalitet vil ikke trenge mindre enn før. Det er godt å vite at vi vil ha, men vil vil møte i konkurransen med en særlig fransk flåte. Man må vi prøve å få bygget opp. Vi får her håpe på et godt samarbeid mellom rederne, sjøfolk og stat. Sjøfolkene har under krigen gjort en slik innsats at de vil få varig belønning. De må ikke bli glemt når farten er over. Det vil de heller ikke. Men det vil være en dertil hjelp og vi vil da kanskje kunne de tidligere mine og vi ikke måttet å bygge opp den tapte flåten.

Av vår flåte på ca. 2,2 mill. tonn d.v. var når 3 mill. tonn tankflåte (hvorav 1,4 mill. tonn er tanket). Det er gått sterkt ut over våre spesialbåter og tankskip. Av verdensflåten etter krigen kan vi regne med en stor økning av tankskip og en noe større tanktonasje enn i 1937, men det gjelder til dels som nye konstruksjoner, midlertidige skip og spesialskip. Mange vil derfor sannsynligvis først og fremst skaffe seg linjeskip, spesialskip og mindre skip. Skal vi gjennomføre flåten og bringe den tilbake til den ledende stilling vi inntok før krigen må t. lav gjennomslaget, vil det kreve en nybygging på 500,000 - 600,000 tonn pr. år i 5-10 år. Vår regjering regner i en kamptilstand med gjennomslaget over 3 år. Stort sett vil dette kunne skje ved hjelp av de disponible ressurser, men forutsetning vil være at de fleste år og inntekter av eksport og skipsfart begrenset, så det tones noen hundre millioner kr. i utlandet. Det blir en spørsmål om å skaffe plass ved verkstedene. Mått. de mindre skip vil norske verksteder kunne overta ordstilling, men kapasiteten er begrenset. (Konverter kan det drives opp i ca. 250,000 tonn). Vi blir dessuten forvist til Sverige, Frankrig, England og eventuelt USA og Tyskland. I Sverige har vi alt gjort større bestillingen. Rederne klarer seg bra med de disponible ressursene med de priser som svenske verksteder forligger.

Problemet om flåten gjennomføring er selvsagt ikke bare et spørsmål om verkstedkapasitet, men også om rentabilitet og lønnsomhet. Redere, sjøfolk og myndigheter må sammen skape et arbeidsprogram bygget på en erkjennelse av den videste nasjonale interesse som har foreliggende. Viktig er avskrivningsoppskriftet. Sverige har gitt oss et viktig hint. Den svenske konkurransen vil særlig i linjefarten, vil land. Landet har hatt betydelig krigstap, men har kunnet nytte tiden til å erstatte tapene. Det står med en moderne, effektiv og billig tonnasje. Fra og med 1938 har de svenske redere hatt praktisk erfaring med sine skip. Under krigen har de benyttet seg av det. Ved krigsutbruddet utgjorde den svenske linjeflåtens 75 båter på tils. 567,000 Led. w. Krigstapet er 31 båter på tils. 236,000 t., det er solgt 6 båter og det er kommet til 27 nye skip med tonnasje 213,000 t., 30 skip på tils. 231,000 t. er under bygning. Den helværdi verdi var ved siste årsskifte skrevet ned til 40 kr. pr. tonn eksklusiv og 120 kr. inklusiv nybygningene, - en pris vi neppe vil kunne pristere. - 0 -